

La guerra de la llengua

VÍCTOR ALEXANDRE

Víctor Alexandre (novembre del 2004)

Probablement els Països Catalans són, si no l'únic, un dels pocs pobles d'Europa amb una revista anomenada LLENGUA NACIONAL. Allà on la normalitat hi fa vida i els drets nacionals són respectats, la reivindicació perd la seva raó de ser. A Holanda, Dinamarca o Portugal, per exemple, no calen publicacions com aquesta. No hi ha cap holandès, danès o portuguès que no tingui clar que la seva llengua pròpia és la llengua nacional del seu país. De fet, així ho entén també la resta del món. Sense anar més lluny, els mateixos catalans. Nosaltres tampoc no dubtem que la llengua nacional d'Holanda és el neerlandès, la de Dinamarca el danès i la de Portugal el portuguès. Curiosament, però, són molts els catalans que tendeixen a fer-se un embolic quan hom els demana quina és la llengua pròpia del seu país. Són els mateixos catalans que també tendeixen a fer-se un embolic quan hom els demana quin és el seu país.

Això explica paràgrafs com aquest, escrit per un catedràtic de polítiques públiques de la Universitat Pompeu

Fabra, al diari *Avui*: «... ja fa molts anys vaig viure una altra experiència semblant al **meu propi país, Catalunya i Espanya**. L'any 1936, un cop militar contra un govern democràticament elegit va tenir lloc al **nostre país...**». N'hi ha prou d'analitzar la frase –les remarques en negreta són meves– per a veure com és de reeixida la feina que han fet els nostres colonitzadors. El catedràtic ens parla del seu **propi país**, en singular, però n'esmenta dos, de països. Per no cometre un error de concordança hauria d'haver dit **els meus països, Catalunya i Espanya**, però la confusió hauria estat encara més gran. Ningú no diu «els meus països», perquè qui més qui menys, de país, només en té un. El contrasentit, per tant, revela un problema més profund que el gramatical. Al catedràtic, com a molts catalans, se li fa incòmode referir-se a Catalunya com el seu país, amb naturalitat, en una qüestió de temàtica internacional. Per això, talment com si fos el passaport, agafa el nom d'Espanya per sortir a l'exterior. Catalunya, ja ho sabem, no té cap dret a figurar tota sola, sense tutories, al costat d'altres pobles del món. Com a infant petit i immadur que és, necessita sempre la companyia adulta i assenyada d'Espanya.

Però el contrasentit esdevé desconcert quan el catedràtic rebla el clau en la segona frase afirmant que Catalunya i Espanya són **el nostre país** (!). Ens desconcerta, sí, perquè dóna per fet que el nostre cervell treballa en xarxa amb el seu i que, per tant, compartim el mateix caos identitari. Si el

que pretén és dir-nos que Catalunya «és» Espanya, per què diu Catalunya «i» Espanya? Per què no dir-ne senzillament Espanya? Cap espanyol de Castella no diu «el meu país, Castella i Espanya». Sembla, per tant, que el subconscient traïx el catedràtic i l'empeny sentimentalment a optar per tots dos noms davant la probabilitat que Catalunya quedi diluïda d'una manera tan espectacular en una identitat superior. Amb els dos noms, en canvi, ens ve a dir: «Sóc espanyol, sí, però peculiar.» El problema és que es tracta de dos noms que no poden ser escrits amb un guió al mig, com Carod-Rovira o Artís-Gener, sinó que necessiten la conjunció «i» per tenir sentit: Catalunya «i» Espanya. Per desgràcia, com si es tractés d'una partida d'escacs, aquest moviment acaba esdevenint una trampa mortal per al catedràtic jugador, ja que comporta l'admissió que Catalunya «i» Espanya no són el mateix; i si no són el mateix, tampoc no poden ser concordants a l'hora de definir un sol país.

Atrapats com estem en aquest garbuix d'evidències, en què l'energia se'ns esmuny en la defensa diària de l'elementalitat, fins i tot davant de cervells eminents, és d'agrair la lleialtat pacient i insubornable d'aquells que des de fa tretze anys fan possible aquesta LLENGUA NACIONAL que el lector té a les mans i que ara assoleix el número 50.

Pensem que de totes les nacions sense Estat d'Europa, la catalana és la que més absurdament manté aquesta humiliant condició. No hi ha res que li impedeixi tornar a ser un Estat, res, llevat d'ella mateixa. Presonera de la seva indefinició, s'alimenta d'eufemismes i subterfugis que ajornen *sine die* el seu pas a l'àmbit dels pobles adults. Per això compatibilitza la dependència emocional que té d'Espanya amb l'exercici reivindicatiu de la seva identitat; per això, mentre demana perdó a la primera, necessita publicacions com aquesta, que alimentin la segona. I és que el temps no juga a favor seu. L'enemic ha evolucionat i està disposat a jugar a fons la carta científicament aberrant, però políticament efectiva, de l'esquarterament de la llengua catalana. La guerra de la llengua ha esclatat de nou i serà difícil guanyar-la sense unitat, convicció i fermesa.

L'origen d'aquesta guerra, però, és molt antic. Es remunta a la Instrucció Secreta que el fiscal del Consejo de Castilla, José Rodrigo Villalpando, va trametre als corregidors de Catalunya el 29 de gener de 1716. La derrota de la nació catalana, l'any 1714, davant les tropes de Felipe V, va tenir, com sabem, gravíssimes conseqüències. No sols va significar la fi de les llibertats i de la sobirania política de Catalunya; també va suposar la persecució implacable de la seva identitat, llengua i cultura. Identitat, llengua i cultura que, 291 anys després, continuen sota sospita i són satanitzades sistemàticament cada cop que un fet puntual les porta un xic més enllà de la reserva folklòrica en què Espanya les ha confinades.

Els intents de convertir el català del País Valencià en una llengua diferenciada del català del Principat responen a aquest objectiu. Pot ser que tal absurd provoqui hilaritat en l'àmbit científic, però si hem de jutjar pel silenci que guarden els seus més insignes representants no sembla que els amoïni gaire. Una llengua, això no obstant, és molt més que una eina de comunicació –altrament, a cap país li importaria perdre la seva i adoptar l'anglès com a eina *comuna*–; una llengua constitueix per si mateixa l'expressió d'una identitat netament singular i intransferible. És, per entendre'ns, la prova d'una existència amb prou personalitat per adoptar una actitud pròpia davant la vida, amb independència de les existències veïnes. Aquesta és la raó per la qual es minoritzen les llengües políticament febles, perquè amb la seva desaparició es pretén que mori no tan sols la prova més explícita de l'existència d'una identitat diferenciada sinó perquè també ho fa la consciència nacional dels seus parlants. I aquest és l'objectiu espanyol amb relació a la llengua catalana: eliminar per sempre la prova més fefaent que Catalunya no és Espanya i que els catalans no som espanyols. I és que si Catalunya fos Espanya, la seva llengua, lògicament, seria l'espanyol. De la mateixa manera que si els catalans fossin danesos i els espanyols francesos, no seria el danès la llengua dels primers i el francès la dels segons? Espanya sap molt bé aquestes coses, però no pot admetre-les perquè això, conseqüentment, l'obligaria a reconèixer el dret imprescrip-

tible del poble català a dirigir el seu propi destí; i el poble català, segons Espanya, no té destí més enllà de la nacionalitat espanyola.

D'acord amb això, no és estrany que tot allò que pugui projectar al món la nació catalana –l'oficialitat de la seva llengua a les institucions europees, les seleccions nacionals, el rang dels mossos d'esquadra com a *policia Schengen*, la facultat per convocar referèndums o fins i tot la treva territorial d'ETA– causi un profund malestar a Espanya. I és que si hi ha una cosa que aquell país no pot suportar és la visió de la realitat, la irrefutable realitat de l'existència nacional de Catalunya. Per això el seu ministre de l'Interior, José Antonio Alonso, pronuncia sense enrojolar-se frases com aquesta: «L'Europa que volem construir amb la nova Constitució serà la dels Estats o no serà.» Doncs bé, no serà. No ho serà per la senzilla raó que no es pot imposar una unitat irrespectuosa amb els drets i la voluntat d'una part dels units. I en aquests moments, a Europa, pel cap baix, hi ha uns 50 milions de persones que no veuen respectats els seus drets nacionals.

La prohibició d'usar la llengua catalana al Parlament europeu, negant-li l'oficialitat, s'està tornant de mica en mica en contra dels mateixos legisladors. El vergonyós espectacle que el seu president, José-Josep Borrell, i el seu vice-president, António Costa, van oferir a Estrasburg, negant l'ús de la paraula a Bernat Joan, diputat d'Esquerra Republicana de Catalunya, quedarà per sempre en els annals de la cambra parlamentària. Va ser lamentable veure el català Borrell ordenant al portuguès Costa que prohibís a Bernat Joan parlar en la seva llengua; i encara ho va ser més veure Costa com l'obeïa sense adonar-se que la llengua en què Joan parlava no era català sinó alemany. L'apoteosi, com és lògic, va arribar amb la reacció dels diputats alemanys, els quals, indignats per la prohibició i solidaritzant-se amb Joan, van protestar i avergonyir Costa, que va acabar disculpant-se.

Que la llengua catalana, setena de la Unió Europea, tingui un rang inferior al maltès pel sol fet de no tenir Estat, ja descriu perfectament l'Europa elitista i excloent que els nostàlgics d'un passat imperial estan construint. Cosa, per altra banda, que demostra fins a quin punt la intenció política de trossejar el català és conseqüent amb la política radial practicada per Madrid des del franquisme per tal de reduir el pes específic dels Països Catalans. D'aquí ve l'acostament de Madrid al País Valencià, promogut pel PP i el PSOE, tant en infraestructures de transports i comunicació com en la voluntat de convertir Alacant en platja i balneari madrilenys. Amb això s'aconsegueixen tres coses: esquarterar la nació catalana, trencar la cohesió dels seus territoris i reduir els catalanoparlants valencians a una simple peculiaritat antropològica. El Principat tampoc no queda exempt d'aquesta estratègia nacionalista espanyola. La política de peatges n'és una prova: a un català li resulta molt més car circular amb cotxe per dins del seu país que no pas fer-ho en direcció a Espanya. I és que no hi ha res tan immobilitzador com les fronteres psicològiques interiors. Així de perversa és la rentada de cervell que Espanya practica a Catalunya, així són les colonitzacions actuals: sense guerres, sense morts, sense sang. Per què, si poden obtenir-se els mateixos resultats sota la màscara del progrés i la democràcia.◆